



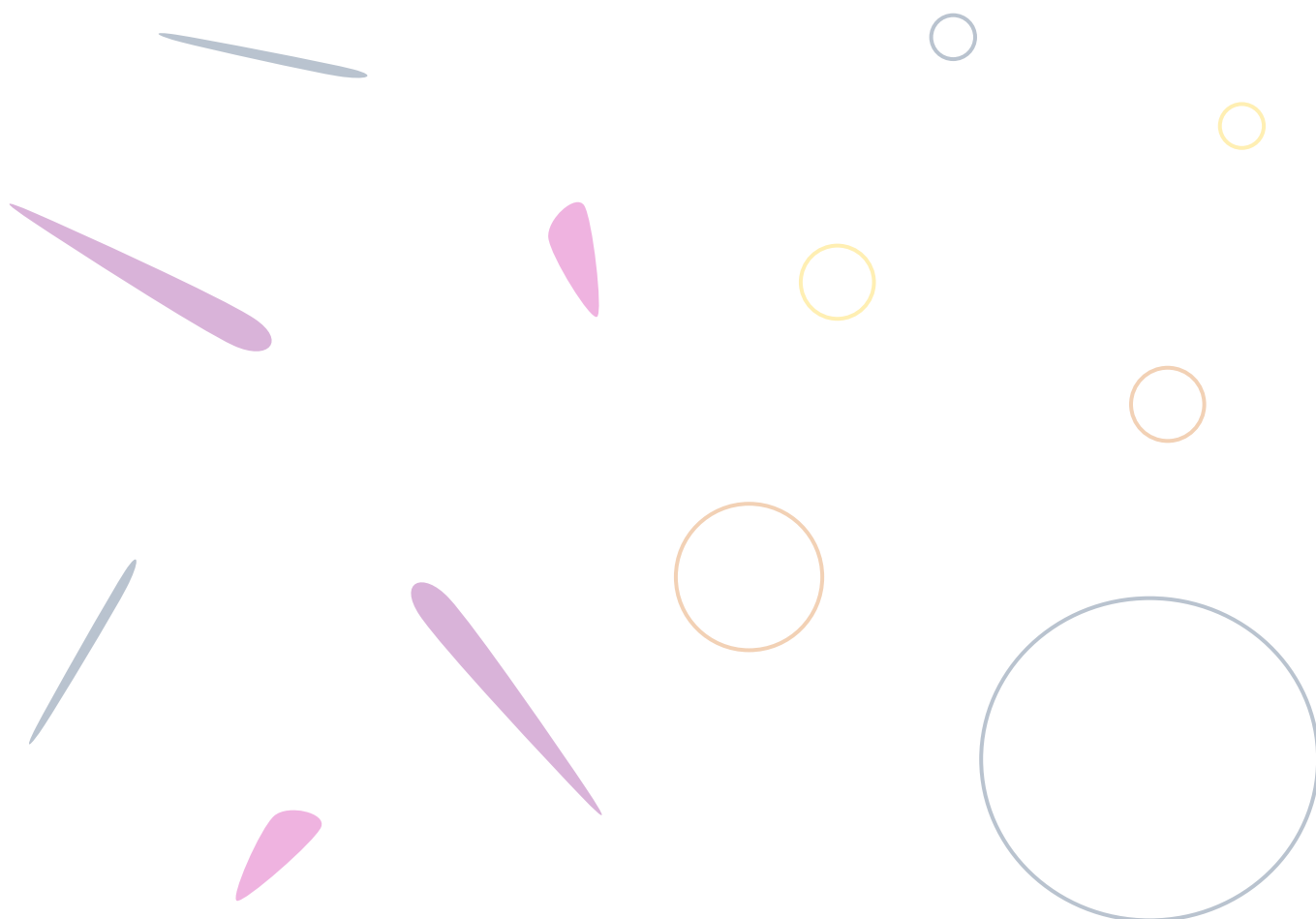
**veiligheidsregio**  
gooi en vechtstreek



Veiligheidsregio **Flevoland**

# Procedure waarschuwen bevolking

NL-Alert, Waarschuwing- en alarmeringssysteem en calamiteitenzenders



## Documentgegevens

### Documentinformatie

<b>Naam</b>	Procedure waarschuwen bevolking
<b>Datum</b>	25 augustus 2020
<b>Versienummer</b>	1.0
<b>Status</b>	Definitief
<b>Opdrachtgever</b>	Ruud Walters, Hoofd Veiligheidsbureau Flevoland & Gooi en Vechtstreek
<b>Auteur(s)</b>	Alieke de Jongh, Gonda Gerritsen & Patrick van der Waaij

### Documentlocatie

Dit document wordt bewaard in de dossiers van Veiligheidsregio's Flevoland en Gooi en Vechtstreek. Wilt u een elektronische of papieren kopie ontvangen, neem dan contact op met Veiligheidsregio Flevoland of Veiligheidsregio Gooi en Vechtstreek.

### Contact

<b>Veiligheidsregio Flevoland</b>	
Adres	Postbus 501, 8200 AM Lelystad
Email	<a href="mailto:info@veiligheidsregioflevoland.nl">info@veiligheidsregioflevoland.nl</a>
Telefoon	0900-0165
<b>Veiligheidsregio Gooi en Vechtstreek</b>	
Adres	Postbus 57, 1200 AB Hilversum
Email	<a href="mailto:info@vrgooienvechtstreek.nl">info@vrgooienvechtstreek.nl</a>
Telefoon	035-688 55 88

### Versiebeheer

Versie	Status	Datum	Wijziging (en eventueel reden)	Auteur(s)
0.9	Definitief	25 augustus 2020	Harmonisatie procedures Flevoland en Gooi- en Vechtstreek	Patrick van der Waaij

### Besluitvormingslijst

Besluitvormend/adviserend orgaan	Vergaderdatum	Besproken versie	Resultaat
Gezamenlijke veiligheidsdirectie FL en GV	09-09-2020	0.9	akkoord
Gezamenlijke besturen FL en GV	30-09-2020	1.0	

## Inhoudsopgave

1. Inleiding .....	4
1.1 Aanleiding .....	4
1.2 Wettelijk kader .....	4
1.3 Samenhang .....	4
1.4 Mandaatregeling .....	4
1.5 Aanpak en leeswijzer .....	4
2. NL-Alert .....	5
2.1 Inleiding .....	5
2.2 Inzetprocedure NL-Alert .....	5
2.2.1 Inzet NL-Alert .....	5
2.2.2 Opbouw NL-Alert bericht .....	6
2.2.3 Gebiedselectie en bereik NL-Alert .....	6
2.3.1 Regiogrensoverschrijdende afspraken .....	6
2.3.2 Bovenregionale en/of nationale inzet .....	6
2.3.3 Betrouwbaarheid NL-Alert .....	7
2.2.3 De MKB .....	7
2.2.4 Stafsectie bevolkingszorg .....	7
2.2.5 Niet acuut gevaar .....	7
2.2.6 Inzet NL-Alert na activeren WAS .....	8
2.4 Oefenen en testen NL-Alert .....	8
3. Waarschuwings- en alarmeringssysteem .....	8
3.1 Inleiding .....	8
3.1.1 Uitmatering WAS .....	8
3.2 Inzetprocedure WAS .....	8
3.2.1 Acuut gevaar .....	8
3.2.2 Niet acuut gevaar .....	9
3.3 Procedure aanvraag sirene .....	9
3.4 Onderhoud en beheer .....	9
3.4.1 Onderhoud .....	10
3.4.2 Landelijke maandelijkse test .....	10
3.4.3 Back-upstelsel WAS .....	10
3.4.4 Rol Veiligheidsregio's Flevoland en Gooi en Vechtstreek .....	10
4. Calamiteitenzenders .....	11
4.1 Inleiding .....	11
4.2 Gebruik calamiteitenzenders .....	11
4.3 Procedure In- en uitschakelen calamiteitenzender .....	11
4.3.1 Inschakelen calamiteitenzender .....	11
4.3.2 Procedure inschakelen calamiteitenzender .....	11
4.3.3 Procedure opheffen calamiteitenstatus .....	12

4.4 Calamiteitenacties door Omroep Flevoland/NH Nieuws.....	12
4.5 Calamiteitenzender versus vrije nieuwsgaring .....	12
4.6 Evaluatie na inzetten calamiteitenzender .....	12

## 1. Inleiding

### 1.1 Aanleiding

Veiligheidsregio Flevoland (VRFL) en Veiligheidsregio Gooi en Vechtstreek (VRGV) hebben de wettelijke taak zich voor te bereiden op het organiseren van de rampenbestrijding en crisisbeheersing. Het waarschuwen van de bevolking maakt hiervan een onderdeel uit. De regio's kunnen hiertoe beschikken over NL-Alert, het Waarschuwing- en alarmeringssysteem (WAS) en de calamiteitenzenders. In het verzorgingsgebied van de VRFL is de calamiteitenzender Omroep Flevoland en in het verzorgingsgebied van de VRGV is dat NH Nieuws. De waarschuwingssystemen kunnen zowel separaat van elkaar als gezamenlijk worden ingezet voor het waarschuwen van de bevolking in geval van een (dreigende) crisissituatie.

NL-Alert, WAS en het gebruik van de calamiteitenzender zijn onderdeel van een breed scala aan waarschuwing- en alarmeringsmiddelen rondom crises en rampen. Dit plan beschrijft alleen de operationele informatie met betrekking tot deze drie specifieke communicatiemiddelen.

### 1.2 Wettelijk kader

In de Wet veiligheidsregio's is de verplichting tot het verschaffen van informatie aan de bevolking bij een ramp of crisis belegd bij de burgemeester (art. 7 eerste lid Wvr) en bij de Voorzitter van de Veiligheidsregio bij rampen of crises van meer dan plaatselijke betekenis (art. 39 eerste lid, sub a Wvr).

Middels deze procedure geven de burgemeesters en voorzitters van Veiligheidsregio's Flevoland en Gooi en Vechtstreek invulling aan deze taak.

Het waarschuwen van de bevolking is een verantwoordelijkheid van de door de veiligheidsregio ingestelde brandweer conform art. 25 lid 1 Wvr.

### 1.3 Samenhang

De verschillende middelen om de bevolking te waarschuwen bestaan niet naast elkaar maar met elkaar. De middelen vullen elkaar aan. Per situatie wordt bekeken welke (combinatie van) middelen het best ingezet kunnen worden.

Na de inzet van een (standaard) NL-Alert-bericht of het WAS, wordt het Hoofd Taakorganisatie Communicatie gealarmeerd om vervolg te geven aan de eerste handeling. Hiervoor kunnen zij onder andere beschikken over aanvullende NL-Alert berichten, calamiteitenzenders, gemeente-/veiligheidsregio website, social media etc.

### 1.4 Mandaatregeling

De burgemeester of de voorzitter van de veiligheidsregio is primair verantwoordelijk voor de lokale, respectievelijk bovenlokale, crisiscommunicatie. De burgemeesters en voorzitters van Veiligheidsregio Flevoland en Veiligheidsregio Gooi en Vechtstreek hebben de bevoegdheid tot het inzetten van de instrumenten om de bevolking te waarschuwen gemandateerd aan functionarissen van de veiligheidsregio's en politie. In deze procedure wordt beschreven hoever de mandaten van de functionarissen reiken en binnen welke kaders zij deze kunnen inzetten. In een separaat document zijn de mandaatbesluiten opgenomen.

### 1.5 Aanpak en leeswijzer

De diverse middelen voor het waarschuwen van de bevolking bij een (dreigende) incident, crisis of ramp, worden in dit document apart behandeld. Te weten:

- NL-Alert (hoofdstuk 2);
- Waarschuwing- en alarmeringssysteem (WAS) (hoofdstuk 3);
- Calamiteitenzenders (hoofdstuk 4).

## 2. NL-Alert

### 2.1 Inleiding

NL-Alert is een alarmeringssysteem dat wordt ingezet om bij een incident, een (dreigende) ramp of crisis burgers te alarmeren en een handelingsperspectief te bieden. De overheid kan met NL-Alert burgers in de directe omgeving van een noodsituatie waarschuwen via een tekstbericht op de mobiele telefoon. Het aanmelden of abonneren op de dienst is niet nodig, de burgers moeten wel hun telefoon instellen om het bericht te kunnen ontvangen.

NL-Alert werkt op basis van cell broadcast. Dit is een techniek om tekstberichten uit te zenden naar mobiele telefoons via gsm-zendmasten van alle telecomproviders. Het NL-Alert bericht kan gericht worden verstuurd naar (enkele) zendmasten in een specifiek geografisch gebied. Mensen ontvangen het bericht alleen als ze binnen het bereik zijn van die zendmasten en hun telefoon aanstaat. Dit is anders dan bij SMS waarbij een enkel bericht naar één of een aantal specifieke telefoonnummers wordt gezonden. Het waarschuwingsbericht heeft een eigen beltoon en is voorzien van een trilfunctie voor doven en slechthorenden.

Het verschil met burger-participatiediensten als Burgernet, SMS-Alert, Amber Alert etc. is dat deze diensten hulp vragen van de burger bij bijvoorbeeld de opsporing van een kind. Deze diensten werken met sms-berichten en de burger dient zich vooraf aan te melden om berichten te kunnen ontvangen. De reikwijdte van deze berichtendiensten is dus beperkter dan NL-Alert en om die reden zijn deze diensten niet geschikt om burgers te waarschuwen in een (dreigende) noodsituatie. NL-Alert is gericht op het informeren en alarmeren van de bevolking bij incidenten, (dreigende) rampen en crises.

### 2.2 Inzetprocedure NL-Alert

Wanneer sprake is van een incident, een (dreigende) ramp of crises kan één van de gemandateerde functionarissen, namens de burgemeester en/of voorzitter van de veiligheidsregio, NL-Alert inzetten om de bevolking te waarschuwen. In deze afweging dient te worden meegewogen of NL-Alert het meest geschikt middel is of dat er alternatieve communicatiemiddelen voor handen zijn die meer geschikt blijken gezien de situatie. NL-Alert wordt ingezet bij incidenten, (dreigende) rampen en crises die zich voordoen of in de direct daaraan voorafgaande fase van acute dreiging, als incidenten die:

- acuut handelen van het publiek (kan) vergen; of
- een fysieke bedreiging vormen; of
- voor grote maatschappelijke onrust/ontwrichting zorgen.

NL-Alert wordt daarnaast ingezet wanneer het WAS is geactiveerd. Het WAS biedt altijd hetzelfde handelingsperspectief (ga naar binnen, sluit ramen en deuren en luister naar de regionale calamiteitenzender). NL-Alert kan een aanvullend handelingsperspectief geven en de burgers informeren over de soort en aard van de dreiging/risico. In het NL-Alert bericht wordt ook verwezen naar andere communicatiekanalen (bijv. social media, website etc.) waar burgers meer informatie kunnen vinden.

#### 2.2.1 Inzet NL-Alert

In acute situaties is het van belang dat de burgers zo snel mogelijk worden gewaarschuwd en worden voorzien van een handelingsperspectief. De burgemeesters van de gemeenten in Flevoland en Gooi en Vechtstreek hebben een aantal functionarissen gemandateerd (zie mandaatregelingen) voor het versturen van NL-Alert berichten. In de tabel staat weergegeven welke functionaris is gemandateerd voor welk soort NL-Alert bericht.

Functionaris <sup>1</sup>	Standaard berichten	Niet-standaard berichten
Calamiteitencoördinator (CaCo)	Ja	Nee
Leider Commando plaats incident (L-CoPI);	Ja	Nee
Operationeel leider (OL)	Ja	Ja

*De bovenstaande functionarissen vragen bij inzet van NL-Alert bij incidenten van extreem geweld (incl. aanslag) altijd vooraf advies aan één van de volgende politiefunctionarissen: Hoofd Officier van Dienst Politie (HOvD-P) of de Officier van Dienst Politie–Operationeel Centrum (OvD-OC). De betreffende politiefunctionaris vraagt altijd een second opinion bij de HOvD-P operations van de Landelijke Eenheid.*

In de werkinstructies voor de gemandateerde functionarissen en de meldkamercentralisten (brandweer) zijn de meest actuele standaardberichten opgenomen. De Rijksoverheid heeft daarnaast een berichtenboek beschikbaar met standaard NL-Alert berichten. Het eerste bericht is bedoeld voor acute situaties die geen uitstel van de waarschuwing dulden. Het bericht moet binnen vijf minuten verzonden worden. Het is de bedoeling dat zo spoedig mogelijk na het eerste standaard bericht een nieuw NL-Alert bericht volgt met een verwijzing naar de overige crisiscommunicatiemiddelen. Het opstarten van de overige crisiscommunicatiemiddelen wordt gecoördineerd door het HTO Communicatie.

<sup>1</sup>

De meldkamercentralist informeert na het versturen van het eerste, standaard NL-Alert bericht het HTO Communicatie. De meldkamercentralist informeert ook de Leider CoPI en de OL na het versturen van een NL-Alert bericht.

De coördinator verkenningseenheden (CVE) wordt ook gealarmeerd bij het activeren van NL-Alert. De CVE heeft een adviserende rol.

**Norm:**

**Het standaard NL-Alert bericht moet binnen 5 minuten na de opdracht verstuurd worden.**

Inzetten niet-standaard berichten

De bevoegdheid om niet-standaard berichten te versturen, als aanvulling op het eerste bericht of in minder acute situaties, is uitsluitend gemandateerd aan de OL. De OL zal in samenspraak met het HTO Communicatie een bericht (laten) opstellen en versturen.

**Norm:**

**Het vervolg NL-Alert bericht moet binnen 30 minuten na het eerste bericht verstuurd worden.** In het tweede bericht kan aanvullende informatie worden verstrekt of worden doorverwezen naar één van de andere ingezette communicatiekanalen.

## 2.2.2 Opbouw NL-Alert bericht

Een NL-Alert bericht bevat de volgende componenten:

1. Afzender: NL-Alert (automatisch);
2. Datum en tijd (automatisch);
3. Risico [wat is het gevaar] [wat is de bron]
4. Locatie [wat is de geografische (bron)locatie] [wat is het effectgebied];
5. Handlingsperspectief [wat moeten mensen doen/laten];
6. Informatiebron [waar vinden mensen meer informatie]

## 2.2.3 Gebiedselectie en bereik NL-Alert

De omvang van het NL-Alert uitzendgebied wordt bepaald op basis van de volgende criteria:

- plaats van het incident;
- (verwacht) effectgebied van het incident.

Het geselecteerde uitzendgebied is het gebied waarin een NL-Alert **ten minste** wordt uitgezonden. Alle zendmasten die (deels) dekking bieden in het geselecteerde uitzendgebied worden geselecteerd, daardoor kan het voorkomen dat mensen buiten het geselecteerde gebied toch een NL-Alert ontvangen. Het kan daarnaast ook voorkomen dat mensen die zich in het geselecteerde gebied bevinden een NL-Alert niet ontvangt op zijn telefoon. Het gebied waarop de zendmasten uitzenden kan niet tot op straatniveau overeenkomen met het gebied waarvoor het bericht bedoeld is. In de selectie van het uitzendgebied dient men rekening te houden dat burgers aan de rand van het uitzendgebied geen NL-Alert ontvangen. Neem in de selectie van het uitzendgebied daarom enige marge op, om zeker te stellen dat burgers een NL-alert ontvangen.

In de berichtgeving moet altijd rekening worden gehouden met mensen buiten het uitzendgebied het bericht ontvangen. In het NL-Alert moet daarom altijd duidelijk beschreven zijn waar het incident zich plaatsvindt en wat het effectgebied is. De burgers kunnen dan zelf bepalen of het bericht van toepassing is voor de locatie waar men zich bevindt.

De volgende richtlijnen voor gebiedsselectie kunnen worden aangehouden:

Ruraal gebied	Minimaal de omliggende dorpen of spoor/snelweg infrastructuur selecteren.
Klein stedelijk gebied	Als uitzendgebied minimaal de gehele stad selecteren
Grootstedelijk gebied	Als uitzendgebied minimaal enkele wijken selecteren

## 2.3.1 Regiogrensoverschrijdende afspraken

Het kan zijn dat NL-Alert berichten voor de eigen regio over de regiogrens heen uitgezonden en ontvangen worden. Afstemming met meldkamers van buurregio's is dan ook van belang. De meldkamer informeert de meldkamer van het betreffende meldkamergebied afhankelijk van het gebied over de inzet van NL-Alert.

## 2.3.2 Bovenregionale en/of nationale inzet

Een incident, (dreigende) ramp of crisis met een bovenregionaal karakter kan het noodzakelijk maken om een NL-Alert bericht in (delen van) meerdere veiligheidsregio's uit te zenden. Het eerste standaard bericht dient ten alle tijden zo snel mogelijk te worden verstuurd in acute situaties. Wanneer het uitzendgebied de regiogrens over-

schrijdt, wordt de betreffende regio z.s.m. geïnformeerd. De inhoud van de vervolgerberichten wordt eerst afgestemd met de betrokken regio's. De veiligheidsregio waar het incident, (dreigende) ramp of crisis plaatsvindt heeft de regio. Het Nationaal Crisiscentrum (NCC) van het ministerie van Justitie en Veiligheid kan hierin faciliteren. NL-Alert is regionaal opgezet, dat wil zeggen dat de berichten per meldkamergebied worden verzonden. Er is (nog) geen landelijke voorziening.

### 2.3.3 Betrouwbaarheid NL-Alert

Cell broadcast is een digitale informatiedienst met een hoge dekkingsgraad en een groot bereik. Nederland staat vol met zendmasten voor mobiele telefonie en vrijwel iedere burger heeft een mobiele telefoon. Cell broadcast maakt gebruik van een stuk gereserveerde capaciteit in het mobiele telefoniespectrum. Ook bij overbelasting van de mobiele netwerken worden cell broadcast berichten gearandeerd verzonden. Alleen wanneer de techniek van het netwerk faalt, zal ook de cell broadcast functie uitvallen.

#### Aandachtspunten

Om een NL-Alert bericht te kunnen ontvangen moet:

- de telefoon technisch geschikt zijn om NL-Alert berichten te ontvangen;
- het cell broadcastkanaal voor NL-Alert op de mobiele telefoon ingesteld zijn;
- de telefoon aanstaan en verbinding hebben met een mast in het uitzendgebied.

### 2.2.3 De MKB

De standaardberichten (zie de werkinstructies) zijn voorgeprogrammeerd in het systeem waarmee NL-Alert berichten worden verstuurd. Het daadwerkelijk verzenden van een NL-Alert bericht gebeurt door de meldkamercentralist brandweerszorg (MKB). Hiervoor is gekozen omdat de meldkamer het organisatieonderdeel is dat 24/7 operationeel is en de meldkamer over de benodigde infrastructurele voorzieningen beschikt. De meldkamer ontvangt van een gemandateerde functionaris de benodigde informatie om het bericht te versturen.

De centralist verzorgt daarnaast dat direct na het versturen van het NL-Alert de leider CoPI en de OL worden geïnformeerd. Het HTO Communicatie wordt gealarmeerd opdat zij in ieder geval voor aanvullende NL-Alert berichten een verwijzing naar de calamiteitenzenders, gemeente-/veiligheidsregio website, social media etc. moeten verzorgen.

### 2.2.4 Stafsectie bevolkingszorg

Na het versturen van een NL-Alert wordt altijd direct het HTO Communicatie door de centralist gealarmeerd middels SmartRespond. Het HTO Communicatie brengt, in samenspraak met de OL, de vervolgercommunicatie op gang. De volgende uitgangspunten gelden daarbij:

- bij geen GRIP: Afstemming met de voorlichter indien die ter plaatse is;
- bij GRIP 1: Afstemming met voorlichter CoPI;
- vanaf GRIP 2: Afstemming met de communicatieadviseur ROT.

NL-Alert is bedoeld als waarschuwingmiddel. Na het verzenden van een NL-Alert bericht zal er zo snel mogelijk worden overgeschakeld op de reguliere communicatiemiddelen die voorlichting/Stafsectie bevolkingszorg in geval van een noodsituatie, een (dreigende) ramp of crisis kan inzetten. NL-Alert kan ten tijde van het incident blijven dienen om de bevolking te blijven informeren. Er kan en mag pas verwezen worden naar de reguliere crisiscommunicatiemiddelen als de Stafsectie bevolkingszorg aanvullende informatie heeft geplaatst. **Het eerste (standaard)bericht kan echter daarvoor al worden verstuurd, in het bericht wordt vermeld dat nadere info volgt.**

#### **Norm:**

**De vervolgeracties op het standaard NL-Alert bericht moeten binnen 30 minuten plaatsvinden.**

Vanaf GRIP 2 zal de inzet en het gebruik van NL-Alert onder verantwoording van de OL, in samenspraak met de communicatieadviseur ROT, gebeuren. Zij zullen het te waarschuwen gebied en de gewenste berichtgeving verstrekken en deze gegevens aanbieden aan de centralist MKB. Deze zorgt vervolgens voor de verzending van het bericht. Voor de besluitvorming over de inzet gelden de uitgangspunten zoals geformuleerd in paragraaf 2.2.

### 2.2.5 Niet acuut gevaar

De inzet van NL-Alert bij niet acuut gevaar verloopt via een normaal besluitvormingsproces binnen de betrokken gemeente. In dat geval ligt de bevoegdheid tot het nemen van dit besluit bij de burgemeester (die immers het opbevel voert op basis van de Wet Veiligheidsregio's).

#### Aandachtspunt

Het is van belang dat de burger een NL-Alert bericht als zeer urgent ervaart, daar onmiddellijk kennis van neemt en ernaar handelt. Als burgers regelmatig berichten ontvangen die geen directe persoonlijke bedreiging vormen, kan dit leiden tot afname van geloofwaardigheid en handelingsbereidheid. In **niet acute** situaties dient men daarom terughoudend om te gaan met het gebruik van NL-Alert en bij voorkeur andere communicatiemiddelen in te zetten. Het is daarmee niet geschikt voor preventie of risicocommunicatie in een stabiele situatie.



### 2.2.6 Inzet NL-Alert na activeren WAS

Indien NL-Alert als ondersteuning van het WAS wordt ingezet zal in eerste instantie, ter voorkoming van tegenstrijdige berichtgeving, een standaard ondersteunend bericht uitgezonden worden. Dit bericht is als volgt:

[Beschrijf gebeurtenis/dreiging/risico]. [Invullen locatie] Sluit ramen en deuren, schakel ventilatie uit. Nadere informatie en updates op [invullen].

De centralist MKB zal, na opdracht van een gemandateerde functionaris, bij inzet van het WAS het bovenstaande standaardbericht verzenden. De centralist informeert ook het HTO Communicatie over de inzet van het WAS en NL-Alert in verband met de publieks- en media-aandacht die een dergelijk bericht onmiddellijk zal veroorzaken.

### 2.4 Oefenen en testen NL-Alert

Voor het oefenen van de inzet van NL-Alert is een virtuele oefenomgeving voor de centralist MKB beschikbaar. Ook zijn er voor alle betrokkenen bij de inzet van NL-Alert verschillende online modules beschikbaar:

- Algemeen
- Beslissen over NL-Alert
- Een NL-Alert bericht opstellen
- Een NL-Alert bericht uitzenden

Halfjaarlijks zal op de eerste maandag van de maanden juni en december om 12:00 uur NL-Alert landelijk worden getest.

## 3. Waarschuwings- en alarmeringssysteem

### 3.1 Inleiding

Het waarschuwings- en alarmeringssysteem (WAS) bestaat uit een regionaal net van sirenes, die zodanig zijn verspreid dat zoveel mogelijk burgers (die zich buiten bevinden) kunnen worden gewaarschuwd. Het WAS is eigendom van het Ministerie van Justitie en Veiligheid en in gebruik gegeven aan de gemeenten (veiligheidsregio's). De WAS-sirenes zijn onafhankelijk van een openbare stroomvoorziening en kunnen voor beide regio's, draadloos vanuit de meldkamer brandweer Flevoland/Gooi- en Vechtstreek worden bediend. De WAS-sirenes kunnen onafhankelijk van elkaar worden geactiveerd, zodat het gebruik beperkt kan worden tot die gebieden waarvoor de waarschuwing van kracht is. Wanneer gesproken wordt over waarschuwen door middel van WAS wordt bedoeld het aansturen van de sirenes in combinatie met berichtgeving via de andere crisiscommunicatiekanalen, NL-Alert en de calamiteitenzenders (in Veiligheidsregio Flevoland is dat Omroep Flevoland, in Veiligheidsregio Gooi- en Vechtstreek is dat NH Nieuws).

De brandweer is belast met het uitvoeren en inzetten van het WAS.

#### 3.1.1. Uitsluiting WAS

In afgelopen jaren is meerdere malen de discussie gevoerd om het WAS als systeem buiten werking te stellen en uit te faseren. De NL-Alert berichten, in combinatie met de overige crisiscommunicatiemiddelen, nemen dan de functie van het (verouderde) WAS in zijn geheel over. Het besluit om het WAS per 01 januari 2020 uit te faseren is door de minister van Justitie en Veiligheid uitgesteld tot in ieder geval 01 januari 2022. Het definitieve besluit om het WAS in 2022 uit te faseren wordt in het najaar van 2020 genomen. De minister stemt hierover af met het Veiligheidsberaad.

Na definitief besluit zal deze procedure te zijner tijd worden aangepast aan de nieuwe situatie.

### 3.2 Inzetprocedure WAS

Het WAS kan worden ingezet bij acuut en niet acuut gevaar.

#### 3.2.1 Acuut gevaar

Inwerkingstellen van het WAS geschiedt wanneer aan minimaal één van de volgende vier voorwaarden is voldaan:

1. er moet acuut gevaar voor de bevolking zijn; of

2. er is een reële kans op gezondheidsschade bij de bevolking en/of andere ernstige gevolgen voor de maatschappij; of
3. een betere manier van waarschuwen van de bevolking is (door tijdsdruk) niet voorhanden; of
4. de verwachte beperking van gezondheidsschade weegt op tegen de nadelige maatschappelijke gevolgen van het sirenealarm.

Na activering van het WAS worden daarnaast, direct, de volgende acties ondernomen:

1. De burgemeester van de betreffende gemeente wordt direct na activering van het WAS geïnformeerd over de reden van activering door de hoogst leidinggevende.
2. De OL wordt direct na activering van het WAS gealarmeerd om de calamiteitenzender in werking te kunnen stellen.
3. De HTO Communicatie wordt direct gealarmeerd en geïnformeerd over de inzet van het WAS. De dienstdoende voorlichtingsfunctionarissen op operationeel, tactisch en strategisch niveau worden geïnformeerd zodat zij de berichtgeving voor het opvolgende communicatieproces kunnen opstarten.
4. De functionaris die de WAS heeft laten activeren, heeft de verantwoordelijkheid om zijn/haar hogere leidinggevende te laten alarmeren en informeren over de reden van de activering.
5. Een NL-alert met aanvullende informatie wordt zo spoedig mogelijk na de activering van het WAS opgesteld en verstuurd.

De burgemeesters van de gemeenten in Flevoland en Gooi en Vechtstreek hebben de volgende functionarissen binnen de veiligheidsregio's gemandateerd om in acute situaties het WAS in werking te laten stellen.

- Calamiteiten coördinator (CaCo) (indien nog geen GRIP);
- Leider CoPI (bij GRIP 1) (L-CoPI);
- Operationeel leider (OL) (vanaf GRIP 2).

**Het aanwijzen van de calamiteitenzender is uitsluitend gemandateerd aan de OL, de burgemeester en de voorzitter veiligheidsregio. Na activering van het WAS door één van bovengenoemde functionarissen wordt daarom altijd direct de OL gealarmeerd om de calamiteitenzender te kunnen aanwijzen.**

De coördinator verkenningseenheden (CVE) en Adviseur Gevaarlijke Stoffen (AGS) worden ook gealarmeerd bij het activeren van het WAS. De CVE en de AGS hebben een adviserende rol aangaande het te waarschuwen gebied en het handelingsperspectief gezien de gevaarszetting van de vrijkomende stoffen.

Het WAS biedt altijd hetzelfde handelingsperspectief (ga direct naar binnen - sluit ramen en deuren - luister naar de regionale calamiteitenzender). Hiermee wordt bij de start van een incident tijd gewonnen en voorkomen dat de bevolking ongewenst gedrag gaat vertonen, bijvoorbeeld door te vluchten of juist naar het bedreigde gebied te komen. Het WAS is bedoeld om de aandacht te trekken om vervolgens via de regionale calamiteitenzender, NL-Alert of overige crisiscommunicatiemiddelen de bevolking van een concreet handelingsperspectief te voorzien.

### 3.2.2 Niet acuut gevaar

Bij niet acuut gevaar is er voldoende tijd om via het normale besluitvormingsproces binnen de betrokken gemeente(n) een beslissing te nemen tot het gebruik van het WAS. In dat geval ligt de bevoegdheid tot het nemen van dit besluit bij de burgemeester (die immers het opperbevel voert op basis van de Wet Veiligheidsregio's). Men dient zich (ernstig) af te vragen of het WAS bij niet acuut gevaar het juiste middel is om de bevolking te alarmeren/informeren.

## 3.3 Procedure aanvraag sirene

Als op basis van de wettelijke eisen/geldende criteria blijkt dat een WAS-sirene in het nieuw te ontwikkelen gebied vereist is, moet een locatie voor een WAS-sirene worden aangewezen. Bij voorkeur vindt deze aanwijzing plaats in de planvormingsfase. Een gemeente vraagt de plaatsing van een WAS-sirene aan bij het Instituut Fysieke Veiligheid (IFV). De veiligheidsregio's hebben hierbij een coördinerende en ondersteunende rol. Zij adviseert vanuit risico- en crisisinzichten over de definitieve locatie. De besluitvorming over het al dan niet plaatsen van sirenes is belegd bij het bevoegd gezag van de betreffende gemeente.

In de besluitvorming voor het plaatsen van een WAS-sirene dient men rekening te houden met de mogelijke uitfasering van het WAS in 2022.

## 3.4 Onderhoud en beheer

### **3.4.1 Onderhoud**

Het sirenenet is eigendom van het Ministerie van Justitie en Veiligheid en wordt beheerd door Siemens Nederland N.V. De veiligheidsregio's zijn belast met het gebruik en de controle op correcte werking. De percee-eigenaren van de locaties waar de sirenes zijn geplaatst, staan onder contract met een looptijd van 20 jaar (1996-2016). Na die periode zijn de contracten stilzwijgend verlengd.

Siemens heeft een overeenkomst met het IFV waarin ze tot opdracht heeft het ontwerpen, installeren en voor een periode van minimaal 20 jaren onderhouden van een waarschuwingssysteem, waarmee een adequate waarschuwing van de bevolking bij (dreigende) rampen, grootschalige ongevallen of andere buitengewone omstandigheden vanuit de meldkamer brandweer mogelijk is. Siemens pleegt daarnaast jaarlijks onderhoud aan de WAS-sirenes.

### **3.4.2 Landelijke maandelijkse test**

Het WAS voor VRFL en VRGV worden periodiek, landelijk, getest op de eerste maandag van de maand om 12.00 uur, behoudens bijzondere (feest)dagen. De meldkamer brandweer Flevoland/Gooi en Vechtstreek is verantwoordelijk voor het uitvoeren van deze test. Het systeem kan ook middels een stil proefalarm worden getest. Het stil proefalarm en technisch testalarm wordt alleen gebruikt bij storingen en het oplossen daarvan.

### **3.4.3 Back-upstelsel WAS**

In het geval van uitval van de bedienpost WAS op de meldkamer brandweer is een back-upstelsel beschikbaar. Deze zogenaamde noodbedienpost is identiek aan de bedienpost op de meldkamer. Deze systemen kunnen elkaar wederzijds vervangen. Bij een storing van de bedienpost op de meldkamer kan de centralist conform de geldende procedure de noodbedienpost in werking stellen en met deze bedienpost de gewenste sirenes activeren. Deze noodbedienpost bevindt zich in de directe nabijheid van de meldkamer.

### **3.4.4 Rol Veiligheidsregio's Flevoland en Gooi en Vechtstreek**

Naast de jaarlijkse controles die uitgevoerd worden door Siemens, houden de veiligheidsregio's structurele controles naast de maandelijkse testen. Tevens zorgen de veiligheidsregio's voor het beheer van het systeem en het behandelen van storingen. Bij een blijvend probleem wordt de betreffende sirene in het veld gecontroleerd op het initiatief van de regionale contactpersonen.

## 4. Calamiteitenzenders

### 4.1 Inleiding

Een calamiteitenzender is een zender die burgers informatie geeft in geval van een noodsituatie, een (dreigende) ramp of crisis. De zender kan burgers snel informeren over wat er aan de hand is, eventueel welk gevaar er dreigt en een handelingsperspectief bieden. Via de zender wordt de burger dag en nacht op de hoogte gehouden. De reguliere programma's worden onderbroken voor extra nieuws, informatie en indien nodig officiële mededelingen van het bevoegd gezag.

In Nederland zijn de publieke regionale radiozenders in principe de regionale calamiteitenzenders, voor Veiligheidsregio Flevoland is dit Omroep Flevoland. De regionale calamiteitenzender voor Veiligheidsregio Gooi- en Vechtstreek is NH Nieuws. De nationale calamiteitenzenders zijn Radio 1 en NPO 1. Het vervolg van dit hoofdstuk gaat alleen in op de inzet van regionale calamiteitenzenders Omroep Flevoland en NH Nieuws.

### 4.2 Gebruik calamiteitenzenders

Artikel 6.26, eerste lid, van de Mediawet stelt dat de uitzending van een regionale omroepinstelling op last van de minister-president kan worden onderbroken in geval van (dreigend) gevaar voor de openbare veiligheid of de volksgezondheid, of in andere buitengewone omstandigheden. Daarnaast stelt de Wet veiligheidsregio's de burgemeester verantwoordelijk om bij rampen en zware ongevallen, naast de minister-president en Commissaris van de Koning, de bevolking te informeren. Om dit informeren mogelijk te maken zonder tussenkomst van de minister-president zijn in Flevoland afspraken gemaakt met Omroep Flevoland over het inschakelen van de calamiteitenzender. Hiertoe is een convenant afgesloten tussen VRFL en Omroep Flevoland.

De gemaakte werkafspraken voor de inzet van NH Nieuws in VRGV zijn terug te vinden in de 'Regeling Calamiteitenzender Noord-Holland'. Hier staan o.a. de bereikbaarheidsgegevens van de omroep alsmede de formulieren om de calamiteitenzender in te stellen of op te heffen.

### 4.3 Procedure In- en uitschakelen calamiteitenzender

#### 4.3.1 Inschakelen calamiteitenzender

De calamiteitenzenders worden ingezet voorafgaand en tijdens iedere situatie waarbij de veiligheidsregio het op gezag van de burgemeester of de voorzitter veiligheidsregio noodzakelijk acht om de bevolking op zeer korte termijn te informeren. De omroepen Omroep Flevoland en/of NH Nieuws worden als calamiteitenzender ingeschakeld bij onder andere:

- activering van het WAS en/of;
- (dreiging van) een noodsituatie, een ramp of crisis.

De volgende functionarissen kunnen Omroep Flevoland inschakelen als calamiteitenzender:

1. Burgemeester: de burgemeester van een gemeente binnen Veiligheidsregio Flevoland of een gemandateerde functionaris namens hem/haar.
2. Voorzitter Veiligheidsregio: de voorzitter Veiligheidsregio Flevoland of een gemandateerde functionaris. Dit is van toepassing wanneer er sprake is van ramp of crisis van meer dan plaatste betekenis, zoals bedoeld in art. 39, lid 1 Wvr.
3. De Operationeel Leider in acute situaties en zonder overleg met bovengenoemde personen.

De volgende functionarissen kunnen NH Nieuws inschakelen als calamiteitenzender:

1. Burgemeester: de burgemeester van een gemeente binnen Veiligheidsregio Gooi- en Vechtstreek of een gemandateerde functionaris namens hem/haar.
2. Voorzitter Veiligheidsregio: de voorzitter Veiligheidsregio Gooi- en Vechtstreek of een gemandateerde functionaris. Dit is van toepassing wanneer er sprake is van ramp of crisis van meer dan plaatste betekenis, zoals bedoeld in art. 39, lid 1 Wvr.
3. De Operationeel Leider in acute situaties en zonder overleg met bovengenoemde personen

#### 4.3.2 Procedure inschakelen calamiteitenzender

Voor het inschakelen van Omroep Flevoland en/of NH Nieuws als calamiteitenzender worden de onderstaande stappen gevolgd:

1. Als de door het bevoegd gezag of een door het bevoegd gezag aangewezen functionaris opdracht geeft tot het inschakelen van de regionale omroep als calamiteitenzender wordt de regionale omroep hiervan, indien mogelijk, op de hoogte gesteld.
2. De functionaris stuurt, namens het bevoegd gezag, een e-mail aan Omroep Flevoland en/of NH Nieuws ter bevestiging van de calamiteitsstatus.
3. Het bevoegd gezag, alsook Omroep Flevoland en/of NH Nieuws, wijzen een functionaris aan die als vast aanspreekpunt fungeert. Het vaste aanspreekpunt zal namens het bevoegd gezag Omroep Flevoland

en/of NH Nieuws zo snel als mogelijk en periodiek informeren over de bestrijding van de noodsituatie, een (dreigende) ramp of crisis.

#### **4.3.3 Procedure opheffen calamiteitenstatus**

De status van de calamiteitenzender duurt voort totdat deze status wordt beëindigd door het bevoegd gezag dat de opdracht heeft verstrekt. De beëindiging gebeurt zowel via het calamiteitennummer van Omroep Flevoland en/of NH Nieuws als via een schriftelijk besluit, ondertekend door het bevoegd gezag dat de opdracht heeft verstrekt. Dit verzoek wordt per e-mail verstuurd naar Omroep Flevoland en/of NH Nieuws.

#### **4.4 Calamiteitenacties door Omroep Flevoland/NH Nieuws**

De calamiteitenzender zorgt voor het onderbreken van de radio-uitzending. Het onderbreken van de radio-uitzending kan voor twee zaken:

- uitzenden van de standaardberichten;
- uitzenden van de door het bevoegd gezag opgestelde berichten (bijvoorbeeld een statement van de burgemeester).

Voorafgaand aan de uitzending geeft de omroep aan dat het om een bericht van de overheid gaat. Na afloop geeft de omroep aan dat het bericht van de overheid is afgelopen en de reguliere programma's weer doorgaan.

Het inschakelen van televisie en internet als onderdeel van het convenant is niet mogelijk. Voor televisie ontbreekt de mankracht bij Omroep Flevoland en NH Nieuws en de website heeft een beperkte capaciteit in het geval van een crisis. Beide modaliteiten ontbreken derhalve in het convenant en kunnen niet als acties worden opgenomen.

De calamiteitenzenders, Omroep Flevoland en NH Nieuws, zullen het echter niet nalaten om via andere kanalen informatie te verstrekken aan de burgers, bijvoorbeeld door het laten lopen van een opgestelde tekst onder een tv-programma van Omroep Flevoland/NH Nieuws (banner) of het plaatsen van persberichten op de websites van de omroepen. Dit zal echter gebeuren op initiatief van de omroepen zelf in overleg met communicatiemedewerkers van Veiligheidsregio Flevoland respectievelijk Veiligheidsregio Gooi- en Vechtstreek. De internetpagina heeft niet als doel te fungeren als calamiteitsite.

#### **4.5 Calamiteitenzender versus vrije nieuwsgaring**

De convenanten geven het bevoegd gezag de bevoegdheid om in crisissituaties berichten uit te zenden via de radio en/of tv op de regionale zender. De bevoegd is per veiligheidsregio geregeld, dat betekent dat de bevoegde gezagen binnen de Veiligheidsregio Flevoland deze bevoegdheid kunnen inzetten jegens Omroep Flevoland en de bevoegde gezagen binnen de Veiligheidsregio Gooi- en Vechtstreek jegens NH Nieuws. De omroepen hebben daarbij de plicht voor de kijker/luisteraar duidelijk aan te geven dat het om een mededeling van het bevoegd gezag gaat.

Daarnaast blijven de omroepen hun journalistieke taken uitoefenen. Het bevoegd gezag kan niet op grond van de convenanten met Omroep Flevoland en NH Nieuws de gehele omroep 'overnemen', dan wel de uitzending (vooraf) controleren. Dat zou immers in strijd zijn met de vrijheid van de pers, zoals omschreven in art. 7 van de Grondwet.

De verplichting mededelingen van het bevoegd gezag uit te zenden levert de regionale omroepen geen voorrangspositie op bij de vrije nieuwsgaring. Daar staat tegenover dat het Beleidssteam en het Regionaal operationeel team tijdens een crisissituatie er verstandig aan doen de regionale pers als een belangrijke partner te behandelen.

#### **4.6 Evaluatie na inzetten calamiteitenzender**

Wanneer Omroep Flevoland als calamiteitenzender is ingezet bij incidenten worden zij niet automatisch betrokken bij de evaluatie. Wel is het mogelijk om werkzaamheden/acties die zijn uitgevoerd naderhand te bespreken. Dit kan ertoe leiden dat afspraken in de bijlage(n) bij het convenant worden aangepast.

In het convenant met NH Nieuws is overeengekomen dat wanneer de calamiteitenzender is ingezet, de omroep wordt betrokken bij de evaluatie.